

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

389.6

Hely

Idő

" 1902 "

Személy

Helyszám

Szerző Eulenberg S.

Cím A főváros és polgárai

Forrás: Magyarország

Bp.

1902 XI/16

(Köt. v. füz.)

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A főváros és polgárai.

Budapest, nov. 15.

Budapest nem képezi igazán Magyarország gazdasági központját, de mely egyéb vonatkozásokban sem mondható teljesen az ország fővárosának.

Más, gazdaságilag független ország fővárosának legalis kereseti forrásai közé, első sorban az a jövedelem tartozik, hogy az ország lakossága ipari és kulturális szükségleteit a saját fővárosában fedezi.

Nálunk Magyarországon azonban a vámközösségnél fogva az ország legműveltebb, legvagyonosabb osztálya nem a saját fővárosában elégíti ki e szükségleteit; nem jár Budapestre, hanem Bécsbe. Tudvalevőleg egész nyugat Magyarország, Nyitra, Pozsony, Trencsén, Moson, Sopron, Vas, Győr, Zala stb. Bécsbe jár, sőt a nemzetiségek műveltebb része is Bécsben fedezi ipari szükségleteit és ott mulat.

Innen van aztán, hogy Bécsben több magyar ember fordul meg évente, mint Budapesten. Olyan Budapest helyzete Bécsé mellett, mint mikor gyenge fa mellett egy erős, terebélyes fa nő, amelyik a föld nedveit elszívja a gyenge fa mellől, azonfelül meg az éltető napsugarait is elfogja gyengébb szomszédjától. Sohsem lesz az ilyen fából erős törzsű és lombu fa.

Ezért nem tudott Budapesten erős ipar fejlődni és azért nincs itt életképes kereskedés és ami 35 év előtt már itt volt, nagyrészen elpusztult.

Budapesten nincsen királyi udvartartás, nincsenek itt főhercegi udvartartások, nincsenek itt külföldi követségek, ez mind Bécsben van.

Bécsben van a hadsereg óriási adminisztrációja

és közös hadügyminisztériummal együtt. Ott van az okkupált tartományok adminisztrációja és az egész külügyi adminisztráció. Budapesten semmi sincsen.

Budapest iparát Ausztria hatalmas ipara kibecsülte, agyonkonkurálta, közvetítő kereskedését pedig nagy részben csekély nivóra süllyesztette.

Pedig Budapestnek már három évtized előtt volt meglehetősen ipara és hatalmas közvetítő kereskedelme, de ez már mind a múlté. És amíg Bécs csak ugynevezett bécsi cikkekben, mint bődíszmű, borostyán, gyöngyház, stb. efféle árukban mintegy 90 millió értéket produkál, addig Budapest ilyen díszműipara ugyszólván zérus.

És Budapest fővárosától mindennek dacára azt követelik, hogy az országban a legszebb, a legtisztább és legegészségesebb legyen, kultúrintézményei elsőrangúak legyenek, ez mind sok, rém sok pénzbe kerül, segítséget pedig sehonnan sem kapott, sőt ellenkezőleg az állam, ahol csak lehetett, a fővárostól kért és kapott milliókra rugó összegeket és óriási vagyont képviselő telkeket.

Míg viszont Bécsben éppen az ellenkezőt láttuk. Dinasztia, birodalom és ország versenyeztek a bőkezű adakozásokban. A császár az ugynevezett Stadterweiterungsfond utján 93,000,000 összegű ajándékot juttatott Bécsnek, legutóbb pedig az újabb városrendezési nagy munkálatokra birodalom és ország 160,000,000 összeget adtak teljesen ajándékba. Míg Budapesten még az országos hidakat is fővárosi jövedelmekből fedezik, minden egyebet pedig saját erejéből létesített.

De nagyon messzire vezetne, ha e téren még tovább mennénk. Számításaim szerint Budapesten az átlagos jövedelem rendkívüli alacsony, majdnem hi-

hetetlen csekély. Legfőleg 220 koronányi fejenként.

De nemcsak a vagyonban és jövedelemben — mint köztudomásu — Ausztria minket az adózási rendszer tekintetében is messzire elhagyott. Odaát ugyanis már a progressiv adórendszer van behozva.

amely a kisebb existenciákat, a kis és középiparost és kereskedőt nagyon kiméli, adóeltitkolás pedig meg van nehezítve, azonfelül be van hozva a létminimum t. i. 1200 koronányi jövedelem adómentessége és némiképp a homestead is, vagyis a legszükségesebb hutor, ruházat és élelem adófoglalás alóli mentessége. Az egész adórendszer fősulya ott immár az egyenes adókra van fektetve, fogyasztási adói a mieinknél sokkalta kisebbek, minék folytán ismét a kisebb ember adóterhén könnyítettek, míg nálunk éppen a kis ember és középosztály van legsúlyosabban terhelve, ami tisztán képtelenség.

És most idézzük magukat a számokat.

Megjegyzem itt még, hogy amíg Budapestről egész 1901-ig állanak az adatok rendelkezésemre, addig Bécsről véletlenség folytán csak 1899. év végéig bírom az adatokat, de ez nem igen változtat a dolgon.

Budapest lakossága fizetett 1901-ben jog és bélyegilletéken kívül, ami ugyancsak tekintélyes összeget reprezentál, állami, és községi egyenes és fogyasztási adókban összesen 81.308,746 koronát.

Vizont Bécs város lakossága 1899-ben ugyanilyen címeken fizetett összesen 166.538,154 koronát.

Ha e két város lakosságának számát és kereseti viszonyait és a meglévő vagyonok jövedelmeit vesszük figyelembe és egymással szembeállítjuk, úgy arra az eredményre kell jutnunk, hogy Budapest közteherviselése túl van immár az elviselhetőség határán.

A míg ugyanis az építőipar egész a kilenczvenes évek vége feléig, Budapesten még számos, az építőiparral kapcsolatos iparágnak tisztességes keresetet nyújtott és amíg az építkezésekkel kapcsolatosan az eladott záloglevelek folytán 30—40, sőt némelyik évben 50 millión felüli összegek kerültek külföldről, Addig a nagymérvű ipar- és kereskedelem-hiány nem volt tulságos mértékben érezhető. De mivel se házak, se lakásokat exportálni nem lehetett, azért matematikai pontossággal előre volt látható a most létező válság, be kellett következni a depresszióknak és a munkátlanságnak.

Hozzájárult ehhez még az, a már előbbi cikkemben kimutatott körülmény, hogy Budapest nem igazi ipari és kereskedelmi város. Hiszen lakosságának csak 17.42 százaléka foglalkozik iparral és csak 4.52 százalék foglalkozik kereskedelemmel, ez arányszámba pedig befoglaltam már az összes segédszemélyzetet is, az utolsó inasig.

És e szegény keresetnélküli város minden egyes lakosa — átlag számítás szerint — 111 korona 30 fillér egyenes és közvetett adóval van megterhelve, — még az egynapos gyermek is be van ebbe számítva.

Ezzel szemben pedig azt látjuk, hogy a gazdag, hatalmas Bécs, ahol nagy virágzó ipar és kereskedelem van, ahol óriási idegenforgalom és a tisztességes, jó kereset ezer meg ezer formája kínálkozik lakosainak, az átlagos adóteher csak 101 korona 62 fillért tesz ki, vagyis Budapesten minden lakos 10 koronával, vagyis csak három gyermekkel megáldott család 50, mond ötven koronával nagyobb adóterhet kénytelen viselni, mint ugyanilyen nagyságu bécsi család.

Van azonban a két város teherviselési aránytalanságának még egy más jelensége is, amely a budapesti állapotokat még tűrhetetlenebbé teszi. Ez pedig az, hogy Bécsben az újabb adózási rendszerénél fogva a fősúly a direkt adókon van, míg nálunk Magyarországon, de különösen Budapesten még mindig a közvetett, a fogyasztási adók vannak tulsúlyban. Ennek pedig az a következménye, hogy az adóteher nagyobb része éppen a kis- és középiparos és kereskedő, sőt a legszegényebb osztály által viseltetik.

Mert amíg pl. a majd három akkora Bécs állami fogyasztási adóban 18,482.388 koronát fizet, addig Budapest ugyanez cimen fizet az államnak 34,317.107, vagyis nyilvánvaló, hogy ezáltal a kisember, meg a középsorsu iparos és kereskedő aránytalanul sújtatik.

Amilyen igazán nagy adóterhe, amilyen aránytalanul van megosztva, épp olyan súlyos, kiméletlen és zaklató az adók behajtása.

Ennek a megvilágítására ismét a szomszéd főváros-hoz fordulunk példa végett.

Bécsben egy év alatt volt összesen 18.921 adóvégrehajtás, Budapesten pedig 61.748.

A háromakkora Bécsben tehát csak negyedrészt annyi a foglалás, vagyis Budapesten *tizenkétszer* annyi az adófoglалás, mint Bécsben. Nálunk legalább minden második család adófoglалás alatt áll.

Ha semmi más intő jelenség nem volna, ugy ez a rémsok foglалás már nyilvánvalóan mutatja, hogy túl vagyunk már a teherviselés határán.

De ezenfelül itt van még a rettegett transzferálás. 178 család összes butorzatát hurcolta el az adóvégrehajtó és bocsátotta kótyavetyére az 1901. évben. 9166 kor. 42 fillérjébe került ez a városnak, a transzferált ingókért pedig ez összeg fele sem folyt be. A kincstár erre pedig azt mondja, hogy ennek így kell lenni, mert az adózót a transzferáló kocsi láttára nyavalyatörés környékezi és eladja a jeggyűrűjét, a szentképét is, csakhogy szabaduljon a veszedelemtől.

Az adóbehajtásbani szigorúság azonban nálunk annál súlyosabb és keményebb, mert nincsen nálunk sem létminimum, sem homestead legalább egy szoba butorra nézve. Ennek a hiánynak aztán az a következménye, hogy az adóbehajtás nálunk egész embertelenségig kiélesedik.

Transzferálás. Rettegett és utált intézkedés ez, egész nagy számát a családoknak megfosztani attól a pár szuette butortól, amely a család egész otthonát képezte. Ez aztán hajléktalanná is teszi a szegény fizetéseképtelen polgárt, mert butor nélkül lakást sem kap, és a család szétzüllik. És még ha valami haszna volna belőle a kincstárnak, kegyetlenkednek ok és cél nélkül, ilyen minae jurisra, ilyen elretentő példára csak nincsen szükség! Hiszen a transzferálás költségei sem fedeződnek.

A milyen igaztalan és aránytalan tehát a főváros adóterhe, épp annyira embertelen és barbár az adóbehajtása. És ne hivatkozzon senki a törvényre; embertelenségre, barbár eljárásra semmi törvény sem kötelez, adótörvényünk sem.

Dr. Eulenberg Salamon.